

छायाँनाथ रारा नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

स्थानीय राजपत्र

खण्ड : ७

संख्या : ७

२०८१ जेठ २१

भाग-२

छायाँनाथ रारा नगरपालिका, मुगुको

सूचना

छायाँनाथ रारा नगरपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको कार्यविधि
सर्वसाधारणको जानकारीको लागि
प्रकाशन गरिएको छ ।

छायाँनाथ रारा नगरपालिका आधारभुत नगर अस्पताल सञ्चालन तथा
व्यवस्थापन कार्यविधि , २०८१

सम्वत् २०८१ को कार्यविधि नं. १

आधारभूत नगर अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनलाई तर्जुमा गर्न बनेको कार्यविधि

प्रस्तावना: छायौंनाथ रारा नगरपालिकाको स्वास्थ्य सेवाबाट कुनै पनि नागरिक बञ्चित हुने अवस्था आउन नदिन उपलब्ध स्रोत र साधनको समुचित प्रयोग गर्दै नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई प्रत्याभूत गरेको स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकारलाई कार्यान्वयन गर्न र छायौंनाथ रारा नगरपालिकाकाबाट उपलब्ध हुने आधारभूत स्वास्थ्य सेवा लगायतको स्वास्थ्य सेवालई सहज, प्रभावकारी, व्यवस्थित र गुणस्तरिय बनाउन, नगरपालिकाले स्थापना गरेको आधारभूत नगर अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

छायौंनाथ रारा नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७५ को दफा ३, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी छायौंनाथ रारा नगरपालिकाकाको कार्यपालिकाको बैठकले यो कार्यविधि लागु गरेको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यो कार्यविधिको नाम छायौंनाथ रारा नगरपालिका "आधारभूत नगर अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१" रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि छायौंनाथ रारा नगरपालिकाको कार्यालयले स्विकृत गरी स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन भएपछि प्रारम्भ हुनेछ।

२. **विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:-**

- (क) "ऐन" भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ लाई सम्झनु पर्छ।
- (ख) "प्रमुख" भन्नाले छायौंनाथ रारा नगरपालिकाको नगर प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ।
- (ग) "उपप्रमुख" भन्नाले छायौंनाथ रारा नगरपालिकाको नगर उपप्रमुखलाई सम्झनु पर्छ।
- (घ) "प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत" भन्नाले छायौंनाथ रारा नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्छ।
- (ङ) "कार्यालय" भन्नाले छायौंनाथ रारा नगरपालिकाको कार्यालय सम्झनु पर्छ र यो शब्दले छायौंनाथ रारा नगरपालिकाको संगठन संरचनामा रहेको शाखा, उपशाखा वा राजस्व प्रशासनका लागि गठन गरिएको प्रशासनिक इकाई वा वडा कार्यालय समेतलाई सम्झनु पर्छ।
- (च) "वडा अध्यक्ष" भन्नाले छायौंनाथ रारा नगरपालिकाको सम्बन्धित वडाको अध्यक्ष सम्झनु पर्छ।
- (छ) "आधारभूत नगर अस्पताल" भन्नाले छायौंनाथ रारा नगरपालिकाले सञ्चालन गरेको छायौंनाथ रारा नगरपालिका आधारभूत नगर अस्पताललाई सम्झनु पर्छ।
- (ज) "अस्पताल प्रमुख" भन्नाले अस्पतालमा कार्यरत चिकित्सक मध्ये नगरपालिकाको कार्यालयले तोकेको

- चिकित्सकलाई सम्झनु पर्छ।
- (झ) "व्यवस्थापक" भन्नाले अधिकृतस्तरको स्थायी कर्मचारी मध्येबाट नगरपालिकाले तोकेको कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ।
- (ञ) "चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मी" भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित परिषदबाट अनुमति प्राप्त व्यक्ति सम्झनु पर्छ।
- (ट) "नगरपालिका क्षेत्र" भन्नाले छायौँनाथ रारा नगरपालिकाको भुभाग सम्झनु पर्छ।
- (ठ) "पदाधिकारी" भन्नाले व्यवस्थापन समिति अध्यक्ष, उपाध्यक्ष र सदस्य लगायतका पदाधिकारी सम्झनु पर्छ।
- (ड) "समिति" भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठित आधारभूत नगर अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनु पर्छ।
- (ढ) "शाखा" भन्नाले नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखा सम्झनु पर्छ।

परिच्छेद-२

अस्पताल व्यवस्थापन समितिको गठन तथा सञ्चालन

३. समितिको गठन: (१) अस्पतालको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि देहाय बमोजिमको एक व्यवस्थापन समिति हुनेछ।

(क)	नगर प्रमुख	-अध्यक्ष
(ख)	नगर उपप्रमुख	-उपाध्यक्ष
(ग)	नगरपालकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	-सदस्य
(घ)	अस्पताल रहेको वडाको वडाध्यक्ष	-सदस्य
(ङ)	नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	-सदस्य
(च)	सामाजिक विकास समिति संयोजक	-सदस्य
(छ)	अस्पताल प्रमुख	-सदस्य
(ज)	स्वास्थ्य क्षेत्रमा कृयाशिल स्थानीय स्वास्थ्य क्षेत्रको विज्ञ मध्ये कार्यपालिकाले तोकेको कम्तिमा एक दलित महिला सहित दुई जना	-सदस्य
(झ)	नगरपालिका भित्रका राष्ट्रिय सामुदायिक महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका मध्ये अध्यक्षबाट मनोनित एक जना	-सदस्य
(ञ)	अस्पतालको व्यवस्थापक वा संयोजक	-सदस्य सचिव

(२) व्यवस्थापक रिक्त भएको अवस्थामा कार्यालय प्रमुखले नै सदस्य सचिवको रूपमा कार्य गर्नेछ।

(३) समितिले आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य क्षेत्रका विषय विज्ञ, इन्जिनियर जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीलाई बैठकमा आमन्त्रित गर्न सक्नेछ।

४. पदावधि: (१) समितिको पदाधिकारीहरूको पदावधि नियुक्ति भएको पाँच वर्षको हुनेछ।

तर पदाधिकारीको पदावधि बाँकी रहँदै स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भएमा पदावधि स्वतः समाप्त

हुनेछ।

५. पदावधि रिक्त हुने: (१) समितिका पदाधिकारीहरूको निम्न अवस्थामा पद रिक्त हुनेछ।

(क) मृत्यु भएमा,

(ख) राजीनामा दिएमा,

(ग) बिना सूचना लगातार तीन पटक समितिको बैठकमा अनुपस्थित भएमा,

(घ) फौजदारी अभियोग प्रमाणित भएमा,

(ङ) स्वास्थ्य संस्थाको अहित हुने काम गरेको प्रमाणित भएमा।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि समितिको हित विपरित कुनै काम गरेको पाइएमा समितिको सिफारिसमा अध्यक्षले निजलाई जुनसुकै बखत सदस्य पदबाट हटाउन सक्नेछ। त्यसरी पदबाट हटाउनु अघि निजलाई आफ्नो सफाई पेश गर्ने मनासिब मौका दिनु पर्छ।

६. काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ।

(क) नेपाल सरकारबाट जारी गरिएको आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाह र न्यूनतम सेवा मापदण्ड कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गराउने,

(ख) अस्पतालबाट गुणस्तरिय, प्रभावकारी एवं दीगो सेवा प्रवाहको लागि स्वास्थ्य संस्थाको उन्नती र विकासको सन्दर्भमा आवश्यक नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा र निर्णय गरी कार्यान्वयन गर्ने,

(ग) अस्पतालको नियमित सञ्चालन र व्यवस्थापनको लागि आवश्यक श्रोत साधन जुटाउन पहल गर्ने, वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्ने,

(घ) अस्पतालबाट प्रवाह भएका सेवाहरूको नियमित अनुगमन र समिक्षा गरी सेवाको निरन्तर रूपमा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न आवश्यक निर्णय लिने,

(ङ) स्वास्थ्य सेवा तथा सुविधा सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड कार्यान्वयनको सुनिश्चितताको लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने,

(च) अस्पतालमा कार्यरत जनशक्तिको उपलब्धता, क्षमता विकास र वृत्ती विकासको लागि आवश्यक कार्य गर्ने। साथै अस्पतालको जनशक्तिको सेवा, शर्त, पारिश्रमिक र अन्य सुविधाहरूका सम्बन्धमा कार्यपालिकालाई सिफारिस गर्ने,

(छ) सर्वसुलभ र गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच र उपलब्धता सुनिश्चित गराउनका लागि आवश्यक मानव श्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने, सेवा प्रदायक र स्वास्थ्यकर्मीलाई सहज रूपमा कार्य गर्न अनुकूल तथा सुरक्षित वातावरण सृजना गर्ने र उच्च कार्य सम्पादनका लागि प्रोत्साहित गर्ने,

(ज) स्वास्थ्य सेवाको पहुँचबाट वञ्चित स्थानीय समुदायलाई स्वास्थ्य सेवाको पहुँचको सुनिश्चितता गर्न आवश्यक कार्यहरू गर्ने,

(झ) भौगोलिक क्षेत्र, अल्पसंख्यक, आदिवासी जनजाती, जेष्ठ नागरिक, विपन्न वर्ग, अपांगता भएका, बालबालिका, किशोर किशोरी, महिला समूह समेतलाई मध्येनजर राखी अस्पतालको प्राथमिकता र योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,

(ञ) स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम, खोप कार्यक्रम, बाल स्वास्थ्य तथा मातृशिशु सुरक्षा कार्यक्रम जस्ता राष्ट्रिय अभियान तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको आवश्यक प्रबन्ध गर्ने गराउने,

(ट) अति विपन्न, असाय तथा अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई निशुल्क वा सहूलियतपूर्ण स्वास्थ्य सेवा

प्रदान गर्न आवश्यक प्रबन्ध गर्ने, गराउने,

- (ठ) अस्पतालको भौगोलिक सम्पत्तिको एकिन तथ्यांक अध्यावधिक गर्न एवं सम्पत्तिको संरक्षण तथा मर्मत संभारको व्यवस्थापन गर्ने, गराउने,
- (ड) अस्पतालबाट दिईने सेवाको लक्ष्य अनुसार प्रगति भए नभएको अनुगमन गर्ने,
- (ढ) भौगोलिक कार्यक्षेत्र भित्रको स्वास्थ्य समस्या र आवश्यकताको विश्लेषण गरी तथ्यमा आधारित योजना तर्जुमा, कार्यन्वयन र अनुगमन गर्ने,
- (ण) स्वास्थ्य सेवामा सुशासन, जनसहभागिता र सामाजिक जवाफदेहिता सुनिश्चितता, सेवाग्राहीमैत्री स्वास्थ्य सेवालार्ई सुदृढिकरण गर्न सहयोग तथा सहजिकरण गर्ने,
- (त) विधुतीय स्वास्थ्यको अवधारणा कार्यान्वयनका लागि नगरपालिका अन्तर्गतका नगरपालिका सामाजिक विकास समिति र जन स्वास्थ्य शाखासंग आवश्यक समन्वय गर्ने,
- (थ) अघिल्लो बैठकले गरेको निर्णयहरूको कार्यन्वयनको स्थितिबारे पुनरावलोकन गरी जनस्वास्थ्यका कार्यक्रम तथा स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन आदिमा आएका समस्या समाधान गर्न पहल गर्ने र समाधान हुन नसकेका समस्याहरू समाधानका लागि नगरपालिका तथा सम्बन्धित निकायलाई पठाउने,
- (द) अस्पतालले लिने सेवा शुल्क निर्धारण गर्नका लागि नगरपालिकालाई सिफारिस गर्ने,
- (ध) अस्पतालको विकासका लागि आर्थिक तथा अन्य सहयोग जुटाउन सम्बन्धित निकायहरूसंग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- (न) अस्पताल सञ्चालनको लागि नगरपालिकाले दिएका निर्देशनहरू र स्वीकृत कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- (न) अस्पतालबाट सेवा प्रवाहको क्रममा आएका गुनासोहरूको उचित सम्बोधन र व्यवस्थापन गर्ने,
- (प) नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, स्थानीय स्वास्थ्य ऐन लगायत प्रचलित कानून र नीति बमोजिम स्वास्थ्य सम्बन्धी स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकारहरू कार्यान्वयनका लागि व्यवस्थापन, समन्वय र सहयोग गर्ने,
- (फ) संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबाट सञ्चालित गरेका स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रममा तथा अभियानहरू सञ्चालन गर्ने,
- (प) अस्पतालको मासिक प्रगति प्रतिवेदन हरेक महिना एच.आई.एस अनुसार तयार गरि डि.एच.आई.एस. दुई मा तथ्याङ्क प्रविष्ट गर्ने,
- (फ) नगरपालिकाले तोके बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने।

७. **समितिको बैठक र सञ्चालन विधि:** (१) समितिको अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य सचिवले कम्तिमा दुई महिनाको एक पटक समितिको बैठक बोलाउनु पर्नेछ।

तर आवश्यकता अनुसार जुनसुकै अवस्थामा पनि बैठक बस्न सक्नेछ।

(२) समितिका कुल सदस्य सङ्ख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागी गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ।

(३) समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णयक मत दिनेछ।

(४) समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा नगरपालिकाको उपप्रमुखले अध्यक्षता गर्नेछ।

(५) बैठकको निर्णय सदस्य सचिवले प्रमाणित गर्नेछ।

(६) समितिको बैठक सम्बन्धीत अन्य कार्यविधि आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद-३

कोष तथा लेखा परिक्षण

८. अस्पतालको कोष: (१) अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिको नाममा छुट्टै मुल, चालु कोष रहनेछ।
(२) उपदफा (१) बमोजिम कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछ। र स्वास्थ्य संस्थाको खर्च सो कोषबाट व्यहोर्नेछ।

(क) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान सहायता रकम,

(ख) नगरपालिकाबाट प्राप्त रकम,

(ग) अस्पतालले सञ्चालन गरेको सेवा वापत रकम,

(घ) अस्पतालको आम्दानीबाट प्राप्त रकम,

(ङ) कुनै विदेशी सरकार, व्यक्ति वा अन्तराष्ट्रिय व्यक्ति वा संस्थाले दिएको चन्दा र वस्तुगत प्राप्त रकम,

(च) व्यवस्थापन समितिको पहलबाट प्राप्त रकम,

(छ) वैदेशिक अनुदान, संघ संस्था वा व्यक्तिबाट प्राप्त अनुदान र सहयोग रकम,

(ज) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम।

(३) उपदफा (२) को खण्ड (छ) बमोजिमको रकम प्राप्त गर्नु अगाडी प्रचलित कानून बमोजिम नगरपालिका वा सम्बन्धित निकाएको स्विकृत लिनुपर्नेछ।

(४) अस्पताललाई प्राप्त हुने सबै प्रकारका आम्दानी उपदफा (१) बमोजिमको मुल कोष खातामा जम्मा गर्नुपर्नेछ।

(५) अस्पताल व्यवस्थापन समितिको तर्फाबाट गरिने सम्पूर्ण खर्च उपदफा (१) बमोजिम कोषबाट हुनेछ।

(६) समितिले अस्पतालको नियमित स्वास्थ्य सेवा प्रवाह र जनस्वास्थ्यका प्रचलित मापदण्ड एवं मूल्य मान्यता प्रतिकुल नहुने कुराको सुनिश्चित गरी आन्तरिक स्रोत साधन व्यवस्थापन गर्न अस्पतालको भौतिक सम्पत्तिको सदुपयोग गर्न सक्नेछ।

९. कोष सञ्चालन तथा खर्च: (१) अस्पतालको खाता सञ्चालन अस्पताल प्रमुख र लेखा प्रमुखको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ।

तर अस्पतालमा लेखापाल पद रिक्त भएको खण्डमा समितिले तोके बमोजिम अस्पताल प्रमुख र तोकिएको अधिकारीको संयुक्त दस्तखतबाट हुनेछ।

(२) अस्पतालको आयव्ययको लेखा महालेखा परिक्षकको कार्यालयले निर्धारण गरेको ढाँचा बमोजिम हुनेछ।

(३) कोषको खाता सञ्चालन समितिले निर्णय गरे बमोजिम सरकारी कारोबार गर्न स्वीकृति प्राप्त बैंक तथा वित्तिय संस्थामा हुनेछ। साथै सो खाता प्रचलित कानून बमोजिम सञ्चालन हुनेछ।

(४) अस्पतालको आर्थिक कारोबारको उत्तरदायित्व, जिम्मेवरी र जवाफदेहिता आर्थिक

कारोबारको निर्णयकर्ता र सम्बन्धित खाता सञ्चालन गर्न अधिकार प्राप्त कर्मचारीको हुनेछ।

(५) अस्पतालको आम्दानी र खर्च अभिलेख, आम्दानी र खर्च सम्बन्धी कार्यविधि, लेखाको अभिलेखको सिद्धान्त, आर्थिक विवरण तयारी, सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी व्यवस्थापन, आय व्यय तथा सम्पत्तिको विवरण तयारी, आन्तरिक लेखापरिक्षणको सिद्धान्त, बेरुजु अभिलेख, बेरुजु फछ्छ्यौट लगायतका विषयहरू प्रचलित आर्थिक कार्यविधि सम्बन्धी कानून बमोजिम हुनेछ।

(६) अस्पताललाई आवश्यक पर्ने निर्माण, मालसमान, परामर्श सेवा र अन्य सेवाको खरिद सम्बन्धी व्यवस्था र खरिद प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ बमोजिम गर्नु पर्नेछ।

१०. **लेखा परिक्षण:** (१) अस्पताल व्यवस्थापन समितिले तोकिए बमोजिम अस्पतालको आय व्ययको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कायम गर्नेछ।

(२) आन्तरिक लेखा परिक्षण नगरपालिकाको आन्तरिक लेखा परिक्षण शाखाबाट हुनेछ।

(३) समितिको अन्तिम लेखा परिक्षण नगरपालिकाको श्रेस्ता सँगै महालेखा परिक्षक वा निजले तिकेको लेखा परिक्षकबाट हुनेछ।

११. **बैठक भत्ता:** (१) समितिका सदस्यहरूको बैठक भत्ता तथा बैठक सम्बन्धि अन्य खर्च नगरपालिकाको आर्थिक नियमावली बमोजिम व्यवस्थापन समितिको आम्दानीबाट व्यहोर्ने गरी हुनेछ।

१२. **सेवा शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवाको आवश्यक शुल्क समितको सिफारिसमा कार्यपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ।

तर निशुल्क भनि तोकिएको सेवाको शुल्क लिन पाईने छैन।

परिच्छेद-४

जनशक्ति, औषधी तथा उपकरणको व्यवस्थापन

१३. **जनशक्ति तथा कर्मचारी व्यवस्थापन:** (१) अस्पतालमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र नगरपालिकाले अनुसूची-४ बमोजिम दरबन्दी निर्धारण गरे अनुसारको देहाय बमोजिमका कर्मचारीको व्यवस्था हुनेछ।

(क) **स्थायी:** नेपाल सरकारको स्वास्थ्य सेवाबाट समायोजन भई आएका स्वास्थ्य जनशक्ति र लोकसेवा आयोगबाट पदपुर्ति हुने स्थायी जनशक्ति,

(ख) **करार:** करार सेवामा भर्ना गरिएका जनशक्ति,

(ग) **अभ्यासकर्ता:** छात्रवृत्ति प्राप्त गरी अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले अनिवार्य सेवा गर्नुपर्ने जनशक्ति तथा पूर्ण वा आंशिक रूपमा नगरपालिकाको सहयोग प्राप्त गरी छात्रवृत्तिमा अध्ययन गरेका विद्यार्थी तथा न्यूनतम शैक्षिक योग्यता पुगी सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएका साथै अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई अस्पतालले प्रचलित कानून बमोजिम अभ्यासकर्ताको रूपमा नियमानुसार काममा लगाउन सक्नेछ,

(घ) **ज्यालादारी.** नगरपालिकाबाट निश्चित कामको लागि निश्चित अवधि तोकिएको दैनिक, मासिक ज्यालादारीमा काममा लगाईएका कर्मचारी,

(ङ) विषय विज्ञको रूपमा वैतनिक वा अवैतनिक स्वच्छिक सेवा उपलब्ध गराएका व्यक्तिहरू,

(च) विभिन्न शैक्षिक संस्थाहरूबाट ईन्टर्नसिप (OJT) विद्यार्थीहरू।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि सो बमोजिम गराउन अपुग भएमा अस्पतालले

आवश्यकता अनुसार छायाँनाथ रारा नगरपालिकाको स्वीकृत लिई आफ्नै स्रोतबाट आर्थिक व्यवस्थापन गर्ने गरी सेवा करारमा थप कर्मचारी नियुक्ति गर्न सक्नेछ।

(३) सेवा करार वा करार सेवामा कर्मचारी नियुक्ति गर्दा खुला प्रतिस्पर्धात्मक पद्धति अनुरूप प्रचलित कानून बमोजिमको कार्यविधि अपनाउनु पर्नेछ।

(४) अस्पतालमा कार्यरत रहेका उपदफा (२) बमोजिमका कर्मचारीहरूको सेवा शर्त र सुविधा प्रचलित कानूनमा व्यवस्था भए भन्दा कम नहुनेगरी समितिले निर्धारण गर्नेछ।

(५) यो कार्यविधि प्रारम्भ हुँदाका बखत अस्पतालमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई व्यवस्थापन समितिको आर्थिक सक्षमता भएको अवस्थामा थप सुविधाको व्यवस्था गर्न सक्नेछ।

(६) नियमित सेवा बाहेक आकास्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्यकर्मीलाई समितिले निर्णय गरी थप सुविधा उपलब्ध गराउन सक्नेछ।

(७) कार्यपालिकाले व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा जनशक्तिको दरबन्दी संशोधन गर्न सक्नेछ।

(८) कार्यपालिकाले अस्पताललाई आवश्यक पर्ने जनशक्तिको भर्ना र छनौट गरी अस्पताललाई सिफारिश गर्नेछ।

(९) कार्यालय प्रमुखको रूपमा अस्पताल प्रमुखले कार्य गर्ने छ।

(१०) अस्पतालका प्रमुख संग प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले र अन्य कर्मचारी संग अस्पताल प्रमुखले कार्यसम्पादन करार गर्नु पर्नेछ।

(११) समितिले जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धिको लागि आवश्यकता अनुसार तालिम तथा शिक्षण गराउनेछ।

(१२) समितिले अस्पताल मार्फत विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्दा आवश्यक जनशक्ति अपुग भएमा कार्यपालिकाको स्वीकृतमा जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नेछ।

(१३) समितिले नगरपालिकासँग समन्वय गरी सरकारी, निजी तथा गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्था सँगको साझेदारीमा सेवा करार मार्फत पनि जनशक्ति व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ।

(१४) आधारभुत आधारभुत नगर अस्पताल सञ्चालन भएपछि हाल सञ्चालन रहेको स्वास्थ्य चौकी गुमको कार्यरत स्थायी जनशक्तिलाई यसै अस्पतालमा पद मिलान गर्न सक्नेछ।

१४. कर्मचारी तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सेवा सुविधा: (१) कर्मचारी तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सम्पूर्ण सेवा, सुविधा, अतिरिक्त समय, रात्रिकालिन सेवा, जोखिम भत्ता तथा सट्टा विदा प्रचलित कानून बमोजिम तथा समितिले तोके बमोजिम हुनेछ।

१५. अस्पताल प्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) अस्पताल प्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम रहेको छ।

(क) अस्पतालको कार्यालय प्रमुख भई कामकाज गर्ने,

(ख) अस्पताल व्यवस्थापन समितिको अधिनमा रहि प्रचलित कानून बमोजिम जारी गरिएका आधारभुत स्वास्थ्य सेवा तथा आवश्यकता अनुसार विशेषज्ञ सेवा प्रवाह गर्न न्यूनतम सेवा मापदण्डलाई कार्यान्वयन गर्ने र अस्पतालको दैनिक सेवा सञ्चालन गर्ने,

(ग) अस्पताल सञ्चालनका लागि सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरू सँग समन्वय गर्ने,

(घ) अस्पताल सञ्चालनका लागि वार्षिक बजेट, कार्यक्रम तयार गरी समितिमा पेश गर्ने,

(ङ) अस्पतालको गुणस्तर कायम राख्न, क्षमता अभिवृद्धि गर्न, स्तर उन्नति गर्न तथा अन्य आवश्यक

कार्यहरू गर्न समितिले तोके बमोजिम गर्ने,

(च) समितिको निर्णय कार्यान्वयन गर्न, गराउने।

१६. व्यवस्थापन तथा संयोजकको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) व्यवस्थापन तथा संयोजकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम रहेको छ।

(क) समितिको सदस्य सचिवको रूपमा काम गर्ने,

(ख) अस्पतालको दैनिक सेवा सञ्चालन गर्न नगरपालिका तथा अन्य निकायहरू सँग समन्वय गर्ने,

(ग) समितिको निर्णय निर्देशन कार्यान्वयन गराउने,

(घ) अस्पताल सञ्चालनका लागि वार्षिक बजेट, कार्यक्रम तयार गर्न अस्पताल प्रमुखलाई सहयोग गर्ने,

(ङ) अस्पतालमा सञ्चालित सेवा तथा विभागहरूको अनुगमन तथा निरीक्षण गरी समिति र अस्पताल प्रमुखलाई प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्ने,

(च) नगरपालिका, समिति र अस्पताल प्रमुखले तोके बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने।

१७. औषधी खरिद, भण्डारण तथा वितरण: (१) नगरपालिकाबाट निशुल्क वितरण गर्ने औषधी तथा अस्पताल फार्मसीबाट बिक्री वितरण गर्ने औषधी अपर्याप्त भई तत्काल आवश्यक भएमा नगरपालिका सँगको समन्वयमा अस्पतालले आवश्यक औषधी खरिद गर्न सक्नेछ।

(२) अस्पतालले वार्षिक रूपमा आवश्यक पर्ने औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको अनुमान गरी वार्षिक खरिद योजना नगरपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ।

(३) अस्पतालले निशुल्क उपलब्ध गराउने औषधी नियमित रूपमा उपलब्धताको व्यवस्था नगरपालिकाले गर्नेछ।

(४) अस्पतालले अस्पतालमा आउने विरामीको संख्या तथा रोगको आधारमा औषधीको माग तथा आपूर्तिको नियमित सन्तुलनको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।

(५) औषधीको नष्ट हुनुबाट बचाउन तथा गुणस्तर कायम गर्न नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड अनुसार औषधी भण्डारण गर्नुपर्नेछ।

(६) औषधी आपूर्ति र वितरण पारदर्शी बनाउन अस्पताल प्रमुखले एक जना व्यक्ति तक्नेछ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम तोकिएको व्यक्तिले नियमित जिन्सी सेस्ता मिलाउनुपर्ने र दैनिक औषधीको खपतलाई मौज्जाद दैनिक अभिलेख राख्नुपर्ने साथै उपकरणको विवरण दुरुस्त राख्नुपर्नेछ।

(८) स्टोर किपरले खर्च भएर जाने र नजाने जिन्सी रजिष्टरको लगत राखी व्यवस्थापन समिति समक्ष त्रैमासिक रूपमा पेश गर्नुपर्नेछ।

(९) प्रेशकृप्सन अनुसार औषधीको समुचित प्रयोगको लागि सेवाग्राही वा हेरचाह गर्ने व्यक्ति वा औषधी लिन आउने व्यक्तिलाई औषधी दिने व्यक्तिले निम्न बमोजिम जानकारी दिनुपर्नेछ।

(क) औषधीको सेवन विधि र मात्रा,

(ख) औषधीको सेवन अवधि,

(ग) औषधीबाट हुन सक्ने प्रति असर,

(घ) औषधी सेवन अवधिभर अपनाउनुपर्ने सावधानी,

(ङ) औषधी सुरक्षित राख्ने स्थान र विधि।

(१०) औषधी वितरण गर्दा औषधी बिक्री वितरण सम्बन्धी संहिता र औषधी सम्बन्धी प्रचलित

कानूनको पालना गर्नु पर्नेछ।

(११) अस्पतालले आपुर्ति व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा नियमित रूपमा औषधी उपकरणको विवरण पठाउनुपर्नेछ।

१८. **फार्मसी सञ्चालन गर्ने:** (१) निशुल्क औषधी वितरण तथा अस्पतालमा आवश्यक औषधी बिक्रि वितरण गर्न अस्पतालले आफ्नै फार्मसी सञ्चालन गर्नेछ।

(२) फार्मसी मार्फत बिक्रि वितरण गर्ने औषधीको व्यवस्थापन नगरपालिकाको समन्वयमा अस्पतालले गर्नेछ,

(३) फार्मसी सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून र फार्मसी सञ्चालन निर्देशिका बमोजिम हुनेछ।

१९. **एम्बुलेन्स सञ्चालन:** (१) अस्पतालले नगरपालिका बाट प्राप्त वा अन्य संघ संस्थाको सहयोग र साझेदारीमा एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन गर्न सक्नेछ।

(२) एम्बुलेन्स सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

२०. **आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन:** (१) अस्पतालले २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा प्रदान गर्नेछ।

(२) अस्पतालमा संभव उपचार तत्काल गरी थप उपचार आवश्यक भएमा उपयुक्त स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नुपर्नेछ।

(३) अस्पतालले प्रदान गर्ने आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको विवरण, सम्बन्धित स्वास्थ्यकर्मीको जिम्मेवारी र कर्तव्य समेत खुल्ने गरी आकस्मिक उपचार कक्षमा सबैले देखे ठाउँमा राख्नुपर्नेछ।

(४) अस्पतालले प्रदान गरेको सेवा मध्ये आधारभुत स्वास्थ्य सेवाभिन्न पर्ने आकस्मिक उपचार निशुल्क उपलब्ध गराउनु पर्नेछ र आधारभुत सेवा बाहेकका आकस्मिक उपचारको खर्चको व्यवस्थापन स्वास्थ्य बीमा भएको हकमा सोही बिमाबाट र बीमा नभएको वा बीमा रकमले नपुगेको अवस्थामा सम्बन्धित व्यक्ति, निजको अभिभावक, परिवारका सदस्य, संरक्षक वा संरक्षकत्व गरिरहेको व्यक्तिले व्यहोर्नु पर्नेछ।

(५) अस्पतालमा कसैलाई पनि आकस्मिक उपचार सेवाबाट वञ्चित गरिनेछैन। अति विपन्न, बेवारिसे, तत्काल संरक्षक र अभिभावक नभएका सेवाग्राहीलाई अस्पतालको मुल कोषबाट खर्च व्यहोर्ने गरी आकस्मिक सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ। र सो को सोध भर्ना नगरपालिकाले गर्नु हुनेछ।

(६) अस्पतालले नेपाल सरकारबाट सञ्चालित सेवा वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको प्रोटोकल, मापदण्ड, निर्देशिका अनिवार्य रूपमा पालना गर्नु पर्नेछ।

(७) अस्पतालमा विश्व स्वास्थ्य संगठनले निर्धारण गरेका मापदण्ड बमोजिम संक्रमण रोकथाम र नियन्त्रणको व्यवस्था हुनेछ र सोको नियमित र प्रभावकारी अनुगमनको व्यवस्था हुनेछ। सेवा प्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सुरक्षाको लागि विभिन्न सरुवा रोग विरुद्धको खोप तथा व्यक्तिगत सुरक्षा सामाग्री व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।

(८) स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन र पुर्वाधार सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून, स्वास्थ्य संस्थाको न्यूनतम सेवा मापदण्ड र प्रोटोकल बमोजिम गर्नु पर्नेछ।

(९) उपचारको लागि आएको विरामीलाई उपयुक्त कारणले उपचार गर्न नसकिने अवस्था भएमा अस्पतालले अस्पतालमा उपलब्ध भएको सेवा प्रदान गरि थप उपचारको लागि तुरुन्त त्यस्तो विरामीलाई उपचार प्रदान गर्न सक्ने स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नु पर्नेछ। अस्पतालमा उक्त सेवा, जनशक्ति र उपचार हुनसक्ने अवस्था हुँदा हुँदै प्रेषण गर्न पाईने छैन।

(१०) अस्पतालले प्रेषण गर्ने संस्थाहरूको पूर्व पहिचान गरी सोको अध्याधिक सूची राख्नुपर्दछ र प्रेषण गर्दा तत्काल सेवाको सुनिश्चिता गरेर मात्र पठाउनु पर्नेछ।

(११) अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सेवाग्राहीको ईच्छा बमोजिम निजलाई पायक पर्ने वा चाहेको स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्न बाधा पुग्ने छैन।

२१. **सेवा व्यवस्थापन:** (१) अस्पताल, प्रशासनिक कार्यालय, ओ.पि.डी., प्रयोगशाला, वार्डहरू, ईमेजिड कक्ष, सल्यक्रिया कक्ष, आकस्मिक कक्ष, फार्मसी, क्याटिन, सोधपुछ दर्ता कक्ष, प्रतिकक्षालय लगायत प्रचलित मापदण्ड बमोजिम गुणस्तरिय सेवा प्रदान गर्नका लागि आवश्यक न्यूनतम भौतिक पूर्वाधार, उपकरण तथा जनशक्तिको व्यवस्थापन हुनुपर्नेछ।

(२) अस्पतालले बहिरंग विभागमा आउने बिरामीको चापका आधारमा बिरामी दर्ता, विशेषज्ञ परामर्श, निदानात्मक सेवाहरू र औषधि कक्षमा छिटोछरितो सेवा दिने व्यवस्था मिलाउने छ।

(३) अस्पतालले बहिरंग सेवा प्रदान गर्ने विशेषज्ञ चिकित्सक वा अन्य चिकित्सकहरू उपलब्ध हुने समय तालिका (दिन, बार र समय) खुल्ने गरी सबैले देखे ठाउँमा राख्नेछ।

(४) अस्पतालले उपलब्ध गराउने भनिएको विशेषज्ञ सेवा सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सक बाटै प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने छ।

(५) बिरामीले आफुले सेवा लिन चाहेको विषयको चिकित्सकबाट सेवा लिन पाउने व्यवस्था सुनिश्चित गर्नेछ।

(६) अस्पतालले चौबिसै घण्टा चिकित्सक तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट आकस्मिक सेवा दिने व्यवस्था मिलाउने छ।

(७) बिरामी वा बिरामीको रेखदेख गर्ने व्यक्तिलाई रोग र उपचार पद्धतिबारे स्पष्ट जानकारी दिने व्यवस्था हुनेछ।

(८) अस्पतालमा विश्व स्वास्थ्य संगठनले निर्धारण गरेका मापदण्ड बमोजिम संक्रमण रोकथाम र नियन्त्रणको व्यवस्था हुनेछ र सोको नियमित र प्रभावकारी अनुगमनको व्यवस्था हुनेछ।

(९) सेवा प्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सुरक्षाको लागि विभिन्न सरुवा रोग विरुद्धको व्यक्तिगत सुरक्षा व्यवस्था गरेका हुनेछ।

(१०) अस्पतालले नेपाल सरकारबाट संचालित सेवा वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकारको तोकेका प्रोटोकल, मापदण्ड, निर्देशिका अनिवार्य रूपमा पालना गरको हुनेछ।

(११) अस्पताल हाताभिन्न सेवाग्राही तथा सेवा प्रदायकका लागि शौचालय र हात धुने ठाउँको व्यवस्था हुनुपर्नेछ। शौचालय र हात धुने ठाउँमा नियमित रूपमा पानी र साबुन उपलब्धता गराउनुपर्नेछ।

(१२) अस्पतालबाट निष्कासन हुने सामान्य तथा स्वास्थ्यजन्य फोहरमैला प्रकृति अनुसार स्रोतमै अलगअलग छुट्याउने, संकलन, ढुवानी तथा उचित विसर्जन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।

(१३) अस्पताल परिसर तथा सेवा दिने कक्षहरू नियमित रूपमा सफासुघर राख्नुपर्नेछ।

(१४) अस्पतालमा प्रयोग हुने एप्रोन, पन्जा, टोपी, तन्ना, तकिया, खोल, रुमाल जस्ता लुगा कपडा धुनका लागि लण्ड्रिको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।

(१५) अस्पताल हाताभिन्न खाना पकाउने र खाना खाने अलगअलग ठाउँ सहितको सफा र सुविधायुक्त क्याटिनको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।

(१६) अस्पतालमा बिरामी र अन्य व्यक्तिहरूका लागि चौबिस घण्टा विश्व स्वास्थ्य संगठनले तोके

अनुरूपको शुद्ध पानी आपूर्ति हुनु पर्नेछ।

(१७) अस्पताल क्षेत्रभित्र र सबै विभागहरूमा चौबिस घण्टा विधुत आपूर्ति र अटोमेटिक व्याकअप सिस्टमको व्यवस्था मिलाईको हुनुपर्नेछ।

(१८) अस्पतालमा उपचारको लागि आउने विपन्न असाहाय, बेवारिसे बिरामीका लागि कुल शैयाको दश प्रतिशत निशुल्क उपचार अनिवार्य रूपमा उपलब्ध हुनेछ। थप निःशुल्क उपचार समितिको निर्णय अनुसार हुनेछ।

(१९) अस्पतालमा उपचारको लागि आउने नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई उपचार खर्चको बिस प्रतिशत सहूलियत दिनेछ। थप निःशुल्क उपचार समितिको निर्णय अनुसार हुनेछ।

(२०) उपदफा (१८) र उपदफा (१९) अनुसार उपलब्ध गराएको उपचार सेवाको अभिलेख राखी नगर कार्यपालिकामा सोको प्रतिवेदन नियमित रूपमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।

(२१) अस्पतालले प्रयोग गर्ने उपकरण तथा औजारहरू कम्पनीले निर्दिष्ट गरेको मर्मत अवधि अनुसार मर्मत सम्भार कार्ययोजना बनाई सोही अनुसार मर्मत गरको हुनु पर्नेछ।

(२२) अस्पतालको भवन, सवारी साधन, मेसिनरी औजार, यन्त्र, उपकरण, विधुतिय उपकरण र अन्य विधुतिय उपकरणको नियमित मर्मत संभार गर्ने व्यवस्था हुनु पर्नेछ।

(२३) अस्पतालको वार्ड तथा अन्य उपचार दिने स्थानमा आवश्यकता अनुसार कुरुवा कक्षको प्रबन्ध हुनु पर्नेछ।

(२४) आपत्कालीन व्यवस्थामा प्रयोग हुने सामग्रीहरूको अलग्गै भण्डारण कक्ष हुनु पर्नेछ। यस्तो भण्डारणमा कम्तिमा एक महिनाको लागि अत्यावश्यक सामग्री स्टक राख्ने व्यवस्था हुन पर्नेछ।

(२५) अस्पतालमा सुरक्षा व्यवस्थाका लागि सुरक्षागार्डको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ।

(२६) अस्पतालमा विभिन्न शाखा तथा इकाईबाट प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाहरू गुणस्तरिय रूपमा संचालन गर्न समितिले छुट्टै कार्य संचालन निर्देशिका तयार गरी लागू गर्नेछ।

(२७) अस्पतालको सेवा तथा भौतिक संरचना जेष्ठ नागरिक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री हुनु पर्नेछ। साथै अस्पतालमा हीलचेयर, ट्रली, स्टेचर राख्नुपर्नेछ र त्यसता सामग्रीहरू सेवाग्राही सहज रूपमा देख्ने ठाउँमा राख्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।

(२८) स्वास्थ्य सेवा संचालन र पुर्वाधार सम्बन्धि अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून, मापदण्ड र प्रोटोकल बमोजिम गर्नु पर्नेछ।

परिच्छेद-५

सूचना, अभिलेखिकरण, गुनासो व्यवस्थापन

२२. अस्पताल सूचना प्रणाली: (१) अस्पतालबाट प्रदान गरिएका सेवा सम्बन्धी सम्पूर्ण तथ्याङ्कहरू नियमानुसार अभिलेख व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ।

(२) अस्पतालले स्वास्थ्य सम्बन्धी सूचना नगरपालिका, प्रदेश तथा संघको सम्बन्धित निकायमा आवश्यकता अनुसार उपलब्ध गराउनुपर्नेछ।

(३) अस्पतालबाट प्रदान भएका सेवा सुविधाहरूको अभिलेखिकरण तथा प्रतिवेदन स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणाली अनुसार हुनेछ।

(४) बिरामीले स्वास्थ्य संस्थाबाट सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने शुल्क, प्रक्रिया तथा अवधि समेत खुलाएको

अनुसूची-१ बमोजिमको नागरिक बडापत्र अस्पतालको अग्रभागमा देखिने गरी राख्नु पर्नेछ र सोही अनुरूप सेवाहरु सुनिश्चितता गर्नु पर्नेछ।

(५) एम्बुलेन्स, दमकल, प्रहरी जस्ता सेवा लगायतको आकस्मिक सेवाका टेलिफोन नम्बरहरु स्पष्ट देखिने गरि राख्नुपर्नेछ।

(६) अस्पतालमा आउने विरामीलाई आवश्यक पर्ने जानकारी गराउन सोधपुछ वा सहायता कक्षको व्यवस्था गरी सेवाग्राहीलाई आवश्यक जानकारी दिने व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ।

(७) अस्पताल भित्र प्रभावकारी सूचना सम्प्रेषणका लागि आन्तरिक टेलिफोनको व्यवस्था साथै आवश्यक आधुनिक संयन्त्रको समुचित व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।

(८) अस्पताल सम्बन्धी तथ्याङ्क नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम नियमित रूपमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीले तोके बमोजिम प्रेषण तथा डि.एच.आई.एस. टु मा प्रविष्ट गर्नु पर्नेछ।

(९) अस्पतालले प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाका बारेमा समय समयमा अस्पतालले जनचेतना मूलक अभियान संचालन गरी जनसमुदायलाई जानकारी गराउनेछ।

(१०) अस्पताल वा स्वास्थ्यकर्मीले संकलन गरेको स्वास्थ्य सम्बन्धी व्यक्तिगत सूचना, कागजात, जानकारी, तथ्याङ्क तथा अभिलेखको गोपनियताको सुनिश्चितता गर्नु अस्पताल तथा स्वास्थ्यकर्मीको जिम्मेवारी हुनेछ।

२३. **गुनासो व्यवस्थापन:** (१) अस्पतालले सबैले देखे ठाउँमा सुझाव तथा उजुरी पेटीका राख्ने र प्रत्येक हप्ता नियमित रूपमा खोल्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।

(२) अस्पतालले स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धि गुनासो, उजुरी र सिझाव संकलन गर्ने र त्यसको सम्बोधनको लागि छुट्टै एक अधिकारी तोक्नेछ।

२४. **प्रेषण सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) उपचारको लागि आएको विरामीलाई उपयुक्त कारणले उपचार प्रदान गर्न नसकिने अवस्था भएमा अस्पतालले अस्पतालमा उपलब्ध भएको सेवा प्रदान गरी थप उपचारका लागि तुरुन्त त्यस्तो विरामीलाई उपचार हुन सक्ने स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नु पर्नेछ।

तर अस्पतालमा उक्त सेवा, जनशक्ति र उपचार हुन सक्ने अवस्था हुँदा हुँदै प्रेषण गर्न पाइने छैन।

(२) अस्पतालले प्रेषण संस्थाहरुको पूर्व पहिचान गरी सोको अद्यावधिक सूची राख्नु पर्दछ र प्रेषण गर्दा तत्काल सेवाको सुनिश्चितता गरेर मात्र पठाउनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्रेषण गर्दा विरामीको विवरण प्रेषण भएर जाने अस्पतालमा पहिले नै पठाउने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।

(४) विरामीलाई अन्य स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्दा अस्पतालले पृष्ठपोषण उल्लेख गरी निर्दिष्ट प्रेषण गरी विवरण अद्यावधिक गरी राख्नु पर्नेछ।

(५) प्रेषण गर्दा अस्पतालले प्रेषण मापदण्ड बमोजिमका न्यूनतम उपकरण र सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

(६) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सेवाग्राहीको इच्छा बमोजिम निजलाई पायक पर्ने वा चाहेको स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्न बाधा पुग्नेछैन।

(७) प्रेषण गर्दा गर्भवती महिला, गम्भीर अवस्थाका विरामी र बिपन्न नागरिकलाई अस्पतालले एम्बुलेन्स सेवामा सहूलियत प्रदान गर्न सक्नेछ।

(८) प्रेषण सेवामा लाग्ने एम्बुलेन्स वा यातायात खर्च सम्बन्धी व्यवस्था नागरपालिकाले तोके

बमोजिम हुनेछ।

(९) प्रेषण भएका विरामीको स्वास्थ्य अवस्था हेरी अस्पतालले उपचारमा प्राथमिकिकरण गर्न सक्नेछ।

(१०) अस्पतालमा प्रेषण भई आएका विरामीलाई डिस्चार्ज गर्दा प्रेषण फिर्ता पुर्जा सहित डिस्चार्ज गरी सोको विवरण अद्यावधिक रूपमा राख्नु पर्नेछ।

(११) उपदफा (१०) बमोजिम डिस्चार्ज गर्दा विरामीलाई देहायका विवरणहरू उल्लेख गरी अनुसूची-२ बमोजिम डिस्चार्ज सारांश दिनुपर्नेछ।

- (क) विरामीको परिचयपत्र नं.
- (ख) मूख्य समस्याहरू
- (ग) भौतिक परीक्षण गर्दा प्राप्त रिपोर्टका सारांश
- (घ) तत्काल गरिएको परीक्षणको सारांश
- (ङ) उपचारको क्रममा भेटिएका तथ्य
- (च) उपचारको क्रममा अपनाईएको प्रकृया
- (छ) उपचारको क्रममा अस्पतालमा रहेको अवधि
- (ज) गरिएको उपचारको विवरण
- (झ) डिस्चार्ज हुँदाको अवस्था, सो समयमा दिइएको निर्देशन तथा डाइट, व्यायम, उपचार पद्धति, औषधिको मात्रा, प्रकृया तथा अवधि
- (ञ) पुनः आउनुपर्ने वा नपर्ने जानकारी
- (ट) निदानात्मक जाँचहरूको रिपोर्टको सारांश
- (ठ) अन्य आवश्यक कुराहरू

परिच्छेद-६

विविध

२५. अस्पतालको संगठन संरचना: (१) अस्पतालको अनुसूची-३ बमोजिमको आफ्नै सङ्गठन संरचना हुनेछ। सङ्गठन संरचना प्रचलित कानून बमोजिम नगरपालिकाबाट स्वीकृत भए अनुसार हुनेछ।
२६. अस्पतालको छाप: (१) अस्पतालको सम्पूर्ण कामकारवाहीको निमित्त एउटा छुट्टै छाप हुनेछ। छापको नमुना र आकार अनुसूची-५ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ।
२७. साझेदारी गर्न सक्ने: (१) अस्पतालको सेवालाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन अस्पतालको स्तरोन्नती सरसफाई तथा फोहोर व्यवस्थापन, क्यान्टिन, सुरक्षा व्यवस्था, लन्ड्री, एम्बुलेन्स तथा शव वाहन सेवा लगायतका व्यवस्थापन गर्न र विशेषज्ञ सेवा सञ्चालन गर्न नगरपालिकासँग समन्वय गरी आवश्यकता अनुसार प्रचलित कानून बमोजिम सामुदायिक, सरकारी, निजि तथा गैरसरकारी निकाय वा संस्थसँग अस्पतालले सम्झौता वा साझेदारी गर्न सक्नेछ।
२८. वार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्ने: (१) समितिले वर्षभरीको काम कारवाहीको प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको एक महिना भित्र समिक्षा गरी नगरकार्यपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।
२९. निर्देशन पालना गर्नुपर्ने: (१) नगरपालिकाले दिएका निर्देशनहरूको पालना गर्नु समितिको कर्तव्य हुनेछ।

३०. नगरपालिकालाई आर्थिक दायित्व सृजना गर्न नहुने: (१) नगरपालिकाको स्वीकृति विना समितिले नगरपालिकालाई थप आर्थिक भार पर्ने गरी दायित्व सृजना गर्न पाइने छैन।
३१. अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्ने: (१) समितिले आफुलाई प्राप्त अधिकारहरू मध्ये आवश्यकता अनुसार केहि अधिकार अध्यक्ष, उपाध्यक्ष र सदस्य सचिव एवं कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।
३२. कार्यविधि पालना गर्नु पर्ने: (१) यस कार्यविधिको पालना गर्नु नगरपालिकाबाट सञ्चालित आधारभुत नगर अस्पतालको दायित्व हुनेछ।
३३. व्याख्या गर्ने अधिकार: (१) यस कार्यविधिमा उल्लिखित कुनै प्रावधानको कार्यान्वयनमा समस्या उत्पन्न भएमा नगर कार्यपालिकाले सोको व्याख्या गर्नेछ।
३४. प्रचलित कानून बमोजिम हुने: (१) यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका विषयहरू यसै कार्यविधि बमोजिम र यसमा उल्लेख नभएका अन्य कुरामा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।
३५. संशोधन: (१) यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका विषयहरूको संशोधन गर्नु परेमा नगर कार्यपालिकाबाट संशोधन हुनेछ।

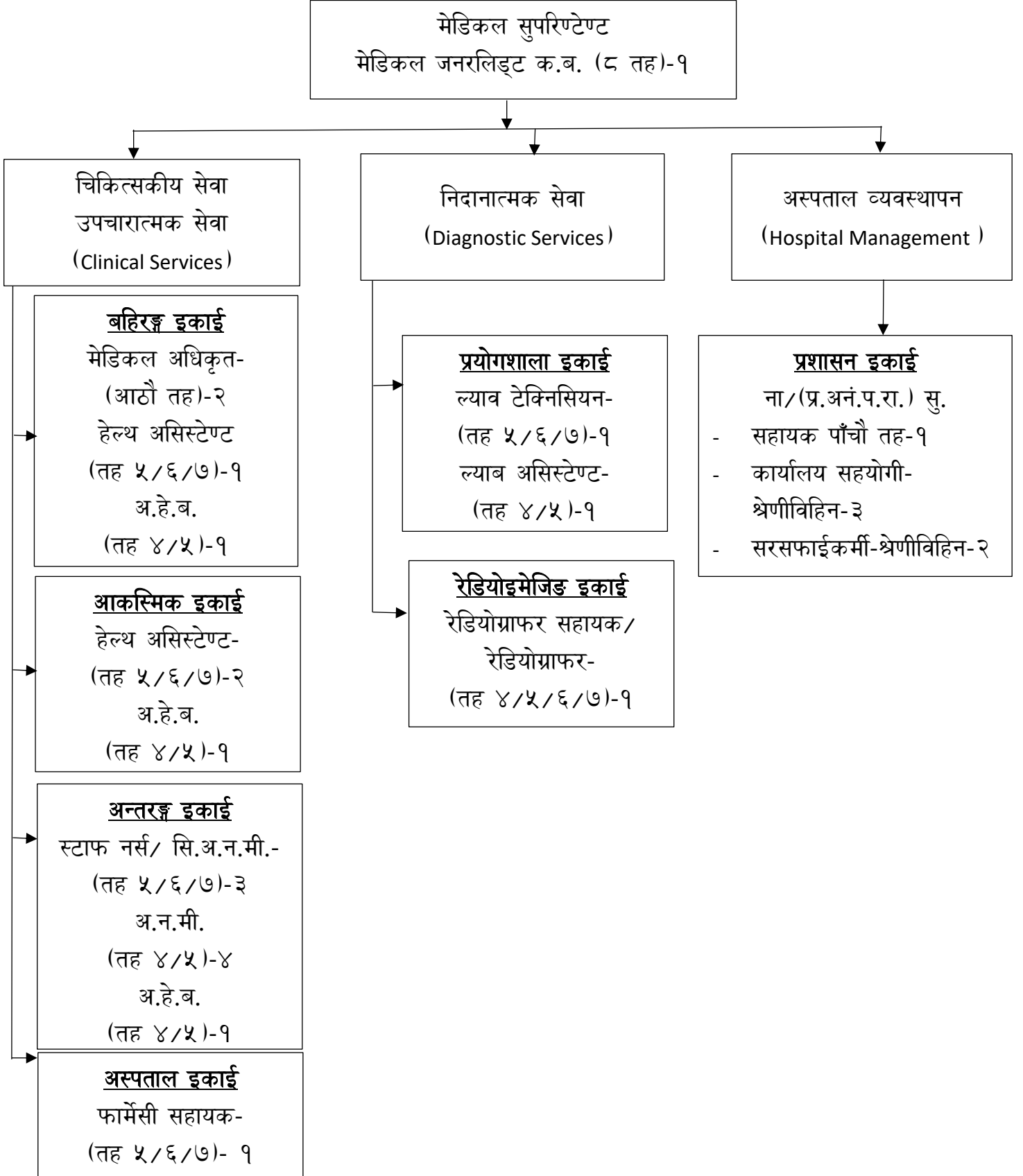
अनुसूची-२
(दफा २४ को उपदफा (११) सँग सम्बन्धित)

डिस्चार्ज सारांश ढाँचा

..... अस्पताल	
डिस्चार्ज सारांश	
विरामीको नाम:	उमेर:
विरामीको ठेगाना:	सम्पर्क नं.
अस्पतालको बोर्ड:	युनिट:
विरामीको परिचयपत्र नं./दर्ता नं.	मिति:
समस्याहरु:	
.....	
.....	
.....	
परिक्षणको विवरण:	
.....	
.....	
.....	
उपचारको क्रममा भेटिएका तथ्य उपचार प्रक्रिया र पद्धति:	
.....	
.....	
उपचारको क्रममा स्वास्थ्य संस्थामा रहेको अवधि:	
भर्ना भएको मिति र समय:	
उपचार सम्बन्धी विवरण:	सिफारिस औषधिको नाम, मात्रा र अवधि
.....	.....
डिस्चार्ज हुँदाको स्वास्थ्य अवस्था, सो समयमा दिएको निर्देशन:	
.....	
पुनः अस्पताल आउने (Follow up) सम्बन्धी विवरण:	
यस उपचारको क्रममा पुन अस्पताल आगनुपर्ने वा नपर्ने	
आउनुपर्ने मिति:	
अन्य आवश्यक कुराहरु:	
.....	
.....	
इन्चार्जको हस्ताक्षर	

अनुसूची-३
(दफा २५ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

१० शैय्या अस्पतालको संगठनिक संरचना

अनुसूची-४
(दफा १३ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

१० शैय्याको आधारभुत नगर अस्पतालको दरबन्दी तेरिज

क्र.सं.	पद	श्रेणी/तह	सेवा	समूह	प्रस्तावित दरबन्दी	कैफियत
१	मेडिकल अधिकृत	८	स्वास्थ्य	ज.हे.स.	२	
२	स्टाफ नर्स/सि.अ.न.मी.	५।६।७	स्वास्थ्य	जनरल नर्सिङ्ग/ पहेन	३	
३	हेल्थ असिस्टेण्ट/सि.अ.हे.ब.	५।६।७	स्वास्थ्य	हेल्थ इन्स्पेक्सन	३	
४	कविराज आयुर्वेद सहाक	५।६।७	स्वास्थ्य	आयुर्वेद	१	
	ल्याब टेक्निसियन	५।६।७	स्वास्थ्य	मेडिकल ल्याब टेक्नोलोजी	१	
५	रेडियोग्राफर सहायक/ रेडियोग्राफर	४।५।६।७	स्वास्थ्य	रेडियोग्राफी	१	
६	फार्मसी सहायक	५।६।७	स्वास्थ्य	फार्मसी	१	
७	डेण्टल हाइजिष्ट	४।५।६	स्वास्थ्य	डेण्टिट्रि	१	
८	अ.हे.ब.	४।५	स्वास्थ्य	हेल्थ इन्स्पेक्सन	३	
९	नायव सुब्बा	राप. अनं. प्र.	प्रशासन	सा. प्रशासन	१	
१०	कार्यालय सहयोगी	विहिन	प्रशासन	सा. प्रशासन	३	
११	सरसफाईकर्मी	विहिन	प्रशासन	सा. प्रशासन	२	
१२	ल्याब असिस्टेण्ट	४।५	स्वास्थ्य	मेडिकल ल्याब	१	
१३	अ.न.मी.	४।५	स्वास्थ्य	पहेन	४	
				जम्मा	२७	

अनुसूची-५
(दफा २६ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

अस्पतालको छापको नमुना

१. छापको नमुना: नगरपालिकाको लोगोको तल आधारभुत नगर अस्पतालको नाम र अस्पताल रहेको ठेगाना रहनेछ।

२. छापको आकार: नेपाल सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

प्रमाणिकरण मिति: २०८१ जेठ २१

आज्ञाले,
पशुपती शाही
नि. प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत